

ПРОГРАМИ ЗА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ

ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

ИЗПИТЪТ Е ПИСМЕН, С ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ 4 ЧАСА.

Програмата съдържа основни проблеми от историята на българската държава и българския народ до края на Първата световна война.

Целта на изпита е да се проверят: **първо** – знанията на кандидат-студентите за историческите факти, умението да ги анализират и да правят съответните изводи; **второ** – разбирането за хронологическите граници на зададените въпроси; **трето** – писмената култура.

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

ОБРАЗУВАНЕ И УКРЕПВАНЕ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА. Славяни и прабългари в епохата на Великото преселение на народите. Начало и същност на Аспарухова България. Развитие на българската държава при хан Аспарух и хан Тервел. Вътрешнополитическата криза през втората половина на VIII в. Териториално разширение и централизация на България през първата половина на IX в. Устройство на държавата.

ПОЛИТИЧЕСКИ И КУЛТУРЕН ВЪЗХОД НА БЪЛГАРИЯ (852 – 927 г.). Външна и вътрешна политика на княз Борис I. Покръстване на българите и дипломатическа борба за самостоятелна българска църква. Създаване и разпространение на славянската писменост. Политическо могъщество на България при цар Симеон. Възход на старобългарската култура.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ (927 – 1018 г.). България при цар Петър – вътрешна и външна политика. Движение на комитопулите. Цар Самуил и неговите приемници в борбата за запазване на българската държавна независимост. Падане на българските земи под византийска власт.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1185 – 1241 г.). Въстанието на Асеневци. Възстановяване и политическо утвърждаване на българската държава. България при цар Калоян и цар Борил. Могъщество на България при цар Иван Асен II. Административно устройство. Стопански и културен подем.

АНТИОСМАНСКА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД (XV – XVII в.). Последици от османското нашествие и унищожаването на българската държавност. Антиосманска съпротива на българите през XV в. Хайдучко движение. Българските въстания през XVI – XVII в.

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

РАННО БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ. Същност, хронологически граници и съдържание на Българското възраждане. Фактори и исторически условия. Социално-икономически и културни промени в българските земи през Ранното възраждане. Формиране на българската национална идеология.

ВЪЗРОЖДЕНСКИ БОРБИ ЗА НАЦИОНАЛНО ОБОСОБЯВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ. Предпоставки за културните промени във възрожденското българско общество. Начало, развитие и резултати от движението за новобългарска просвета. Формиране на новобългарската култура. Движение за самостоятелна българска църква. Предпоставки, причини и основни етапи в развитието на църковнонационалното движение. Учредяване и устройство на Българската екзархия. Формиране на българската нация през Възраждането.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ ПРЕЗ 50-те – 70-те ГОДИНИ НА XIX в. Кримската война и българите. Начало на организираното националноосвободително движение. Политически организации, идеи и акции на българската емиграция. Четническо движение. Създаване и развитие на БРЦК и Вътрешната революционна организация. Източната криза (1875 – 1878 г.) и българското освободително движение. Априлското въстание от 1876 г. Българският въпрос в политиката на Великите сили. Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България.

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1878 – 1885 г.). Временно руско управление. Българската съпротива срещу Берлинския договор. Създаване и същност на Търновската конституция. Устройство и политическо развитие на Княжество България (1879 – 1885 г.). Устройство и политическо развитие на Източна Румелия. Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Военна и дипломатическа защита на Съединението.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В КРАЯ НА XIX – НАЧАЛОТО НА XX в. Политическата криза (1886 – 1887 г.). Управление на Стефан Стамболов. Вътрешна и външна политика. Икономическо развитие на българската държава. Управление на Народната партия. Правителствени кабинети 1899 – 1903 г. Управление на

Народнолибералната партия (1903 – 1908 г.). Вътрешна и външна политика на България при управлението на Демократическата партия. Обявяване и дипломатическо уреждане на българската независимост.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ И ОДРИНСКА ТРАКИЯ (1878 – 1903 г.). Същност на българския национален въпрос след Берлинския договор. Дейността на Българската екзархия в Македония и Одринска Тракия. Създаване и развитие на ВМОРО. Македоно-одринското движение в България. Горноджумайското въстание. Подготовка, ход и последици от Илинденско-Преображенското въстание.

ВОЙНИ ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИЯ (1912 – 1918 г.). Българската държава и идеята за национално обединение. Създаване на Балканския съюз. България в Първата балканска война. Втора балканска (Междусъюзническа) война. България през 1913 – 1915 г. Участие на България в Първата световна война.

Препоръчителна литература

1. История на България. Изд. на БАН. Т. 2. С., 1981; т. 3. С., 1982; т. 4. С., 1983; т. 5. С., 1985; т. 6. С., 1987; т. 7. С., 1991; т. 8. С., 1999.
2. Гюзелев, В., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Задължителна подготовка. „Просвета – София“ АД, 2012 – 2017.
3. Николов, Ал., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Профилирана подготовка. „Просвета – София“ АД, 2012 – 2017.
4. Делев, П., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Задължителна подготовка. „Планета – 3“ ЕООД, 2012 – 2017.
5. Мутафчиева, В., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Задължителна подготовка. ИК „Анубис“ ООД, 2012 – 2017.
6. Мутафчиева, В., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Профилирана подготовка. ИК „Анубис“ ООД, 2012 – 2017.
7. Андреев, Й., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Задължителна подготовка. ИК „Кръгозор“ ООД, 2012 – 2017.
8. Андреев, Й., и колектив. История и цивилизация за 11. клас. Профилирана подготовка. ИК „Кръгозор“ ООД, 2012 – 2017.
9. Божилов, Ив., В. Гюзелев, Цв. Георгиева, Н. Генчев, Ел. Стателова, Ст. Грънчаров. История на България в три тома. Т. 1 – 3, С.: Анубис, 1999.
10. Гюзелев, В., Д. Саздов, Л. Спасов, Пл. Павлов, Ив. Тютюнджиев, Ив. Лазаров, М. Палангурски. История на България. С., 2000.
11. Ангелов, П., Д. Саздов, Ив. Стоянов, Р. Попов, Л. Спасов. История на България 681 – 1944. Т. 1 – 2. С.: Софи-Р, 2003.

Всеки изпитен вариант съдържа задания от **трите модула**, които обхващат трите дяла на българската история в очертаните в програмата хронологически граници. **Първият модул** обхваща периода на Същинското средновековие (VII – XIV век) и Късното средновековие (XV – XVII век). **Вторият модул** включва периода на Българското възрождане. **Третият модул** обема новата българска история (1878 – 1918 г.). Всеки модул включва три типа задания: **първият тип са пет въпроса** с посочени по три варианта на отговор, от които **само един е верен**; **вторият тип са десет въпроса**, на които кандидат-студентът трябва да даде свой вариант на отговор; **третият тип задание е да се развие в необходимия размер отговор на конкретен исторически въпрос**.

Изпитните варианти ще включват комбинации от трите модула и трите типа задания, т.е., ако първото и второто задание са от **първия и втория модул**, то третото задание е от **третия модул**; съответно, ако първите две задания са от **втория и третия модул**, то третото задание е от **първия модул**; или ако първото и второто задание са от **първия и третия модул**, третото задание ще бъде от **втория модул**.

Примерен вариант на кандидатстудентския изпит по история на България

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

I. Отбележете със знака **x** верния отговор.

1. **Славяните** от т. нар. **българска група** са част от:
 - а) източните славяни;
 - б) южните славяни;
 - в) западните славяни.
2. Във войната **срещу Византия** през 680-681 г. **хан Аспарух** се съюзява с:
 - а) Куберовите прабългари;
 - б) тимочани, браничевци и аборити;
 - в) военно-племенния съюз на северите и седемте славянски племена.

3. Кое от следните твърдения **НЕ е вярно**:
- През 716 г. хан Тервел сключва мирен договор с византийския император Теодосий III;
 - През 805 г. хан Крум разгромява аварите и окончателно унищожава Аварския хаганат;
 - Столица на Средновековна България през езическия период е Търново.
4. **За кое събитие** се отнася текстът от т.нар. „Анонимен ватикански разказ“: „И тъй, като влязъл в резиденцията на Крум, той преровил неговите съкровища и намерил твърде богата плячка. Той започнал да разпределя на войската си по списък мед, одежди и други различни неща“?
- превземането на Преслав от император Йоан Цимисхи през 971 г.;
 - превземането на Преслав от киевския княз Светослав през 970 г.;
 - превземането на Плиска от император Никифор I Геник през 811 г.
5. Кое **важно за България решение** е взето на проведения през **869-870 г.** в Константинопол **църковен събор**?
- християнизация на България от Константинополската патриаршия;
 - присъединяване на българските епархии към Римската църква;
 - учредяване на автономна Българска архиепископия.

II. Попълнете необходимата информация или отговорете в свободен стил на зададените въпроси.

6. **Стара Велика България** е създадена през г. от хан
7. **Първите писани закони** в Средновековна България са въведени при хан, а военно-административната реформа, създава **комитатите**, е дело на хан
8. Коя е **най-важната** клауза от „**дълбокия мир**“, сключен между Византия и България през есента на 863 г.?
.....
.....
9. Създадената от Константин-Кирил Философ и Методий **славянска писменост** е разпространена в **България** при управлението на княз..... от техните ученици
10. Културният възход на Средновековна България, известен като „**Златен век**“, е свързан с управлението на цар, а негов център е столицата
11. Българският владетел през **езическия** период носи **титлата**, а след **християнизацията** и до края на **Първата българска държава** владетелите носят **титлите**:
12. **За кое събитие** се отнася текстът от „История“ на **Лъв Дякон**: „А пък император Йоан, който се борил с руската войска в продължение на цели четири месеца, върнал Мизия на ромеите и нарекъл Доростол Теодоропол на името на мъченика Теодор Стратилат“?
.....
13. **За кой владетел на Второто българско царство** се отнася текстът от „История“ на **Георги Акрополит**: „...Всички му се възхищаваха и го облажаваха, защото не употребяваше оръжие срещу своите и не се опетняваше с убийства на ромеи... Затова той бе обичан не само от българи, но и от ромеите, и от други народи“?
.....
14. Посочете **всички столици** на Средновековна България.
.....
15. **Първото антиосманско въстание** на българите през 1408 г. е ръководено от братовчедите, които са синове на царете

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

I. Отбележете със знака **x** верния отговор.

1. **Ранното българско възраждане обхваща**:
- XVIII и първата четвърт на XIX в.;
 - времето от началото на XVIII в. до 1762 г.;
 - времето от 1762 г. до средата на XIX век.
2. **Първото българско народно взаимно училище е открито** на 2 януари 1835 г.:
- в Свищов;
 - в Пловдив;
 - в Габрово.
3. **Ферманът** на султан Абдул Азис за **създаване** на Българската екзархия е **издаден** на:
- 3 април 1860 г.;
 - 27 февруари 1870 г.;
 - 16 февруари 1872 г.

4. **Васил Левски** поставя **началото** на Вътрешната революционна организация в България през:
- 1868 г.;
 - 1869 г.;
 - 1872 г..
5. Кое от следните твърдения **НЕ е вярно**:
- Планът за Априлското въстание в България е подготвен в Гюргево в края на 1875 г.;
 - Четническата акция на Хаджи Димитър и Стефан Караджа е проведена през юли 1868 г.;
 - Първият български екзарх е Иларион Макариополски.

II. Попълнете необходимата информация или отговорете в свободен стил на зададените въпроси

6. Какъв тип книжнина са т. нар. **дамаскини**?

7. Паисий Хилендарски **завършва** „История славянобългарска“ презг. в манастир.
8. В Букурещ, с дата г., е отпечатан изработения от „Привременен закон за народните горски чети за 1867 лето“, проектиращ изграждането на четническа армия в Стара планина.
9. Посочете **в кои градове** са открити **трите български гимназии** през Възраждането:

10. Великденската акция е **проведена в Цариград** наг. в българския храм
11. Какво предвижда **Екзархийският ферман** от 1870 г. за т. нар. „**спорни епархии**“ в Тракия и Маседония?

12. Началото на **Българския революционен централен комитет (БРЦК)** е поставено под ръководството на в края на 1869 г. в гр. (Румъния).
13. **Първата българска легия** е създадена от Георги Раковски презг., а **Втората българска легия** функционира в през 1867-1868 г.
14. С правителството на коя балканска държава преговаря **Добродетелната дружина** през **1867 г.**? Каква нова държава се проектира?

15. **Кога** е подписан и **каква е същността** на Санстефанския мирен договор?

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

Развийте в необходимата степен следния исторически въпрос:

**ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ
(1879 - 1884 г.)**